

OKULLARDAKİ AKRAN ZORBALIĞININ İDARE HUKUKU BOYUTUYLA DEĞERLENDİRİLMESİ

*An Evaluation of Peer Bullying in Schools from the
Perspective of Administrative Law*

Asuman ÇAPAR*

Özet

Akran zorbalığı olgusu, günümüz dünyasında sıklıkla gündeme gelen bir olgudur. Çocuğu ve gençliğı koruyup destekleme yükümlülüğü, idarenin temel anayasal görevleri arasındadır. Bu yükümlülük çerçevesinde idare, okullarda gerçekleşen akran zorbalığını önleyici birtakım tedbirler almaktadır. Bu kapsamda çocuklara yönelik koruyucu, önleyici, onarıcı ve eğitici hizmetler sunulmaktadır. Bu hizmetlere rağmen okullarda akran zorbalığı gerçekleşebilmekte ve bundan dolayı idarenin sorumluluğı doğabilmektedir. İdarenin gereken tedbirleri almaması sonrasında çocukların ve ailelerin zarara uğraması durumunda, idare hizmet kusuru ilkelerince sorumlu tutulabilir. Kusursuz sorumluluk konusunda, akran zorbalığı hallerinde klasik kusursuz sorumluluk tiplerinden dolayı idarenin sorumluluğunun doğmayacağını düşünmekteyiz. Bununla birlikte Danıştay akran zorbalığı konusunda vermiş olduğu bazı kararlarında, idarenin kusursuz sorumluluğı olarak *emanet (güven) sorumluluğı* çerçevesinde sorumluluğunun doğabileceğini ifade etmiştir. Danıştayın dayandığı sorumluluk esasını doğru bulmasak da özel hukuk alanında kullanılan ve idare hukuku alanında yenice karşımıza çıkan emanet (güven) sorumluluğunun, akran zorbalığından doğan zararın tazmininde kullanılmasını olumlu değerlendirmekteyiz. Akran zorbalığı konusunda idare hukuku boyutuyla ortaya çıkan zararı tazmin ilkeleri benimsense bile burada esas amaç, bu fiillerin ortaya çıkmasına engel olmaktır. Bu konuda fiiliyatta gerekli tedbirlerin yeterince alınması, fiziki imkanların iyileştirilmesi ve sosyal yaşam konusunda çocukların istikrarlı bir şekilde eğitime tabi tutulması ile toplumsal farkındalık artırılabilir ve hedefe ulaşmak kolaylaşabilir.

Anahtar Kelimeler: İdarenin sorumluluğı, idarenin yükümlülükleri, hizmet kusuru, kusursuz sorumluluk, emanet (güven) sorumluluğı, akran zorbalığı

Abstract

The phenomenon of peer bullying has become an increasingly prominent issue in today's world. The obligation to protect and support children and young people constitutes one of the fundamental constitutional duties of the administration. Within the scope of this obligation, the administration adopts various preventive measures against peer bullying occurring in schools. Accordingly, protective, preventive, remedial, and educational services are provided for children. Despite these services, incidents of peer bullying may still occur in schools, potentially giving rise to the

➤ *Bu makale Etik Kurul iznine tabi değildir/This article is not subject to Ethics Committee permission.*

➤ *Makale Geliş Tarihi/Article Received Date: 19.1.2026*

➤ *Yayın Kurulu Kabul Tarihi/Editorial Board Acceptance Date: 17.4.2026*

* Doç. Dr., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Sivas/Türkiye,
e-Posta: acapar@cumhuriyet.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-7870-0811>.

liability of the administration. In cases where children and their families suffer harm due to the administration's failure to take the necessary measures, the administration may be held liable under the principles of service fault. With respect to strict liability, it is argued that the administration's liability does not arise from the classical categories of strict liability in cases of peer bullying. However, in several of its decisions concerning peer bullying, the Council of State has held that the administration may incur liability within the framework of *custody (trust) liability* as a form of strict liability. Although we do not consider the basis of liability relied upon by the Council of State to be fully appropriate, we nonetheless view positively the application of custody (trust) liability, originally rooted in private law and only recently encountered in administrative law, to the compensation of damages arising from peer bullying. Even if the principles governing the compensation of harm arising from peer bullying are adopted within the context of administrative law, the primary objective should be to prevent the occurrence of such acts. In this regard, increasing social awareness and facilitating the achievement of this objective are possible through the effective implementation of necessary measures in practice, the improvement of physical conditions in schools, and the consistent education of children in relation to social life.

Keywords: Administrative liability, duties of the administration, service fault, strict liability, custody (trust) liability, peer bullying

GİRİŞ

Akran zorbalığı görmek istemese de ülkemizde gördüğümüz, çocukları, aileleri, toplumu ve devleti olumsuz etkileyen olgulardan birisidir. Akran zorbalığı olgusu çok boyutlu bir nitelik taşımakta olup, hizmet grubuna girmesi nedeniyle özellikle eğitim bilimleri, psikoloji ve sosyal hizmet gibi çeşitli bilim alanlarında incelenmektedir. Bununla birlikte yalnızca bu bilim alanları bakımından değil aynı zamanda hukuki boyutuyla da incelemeye değer bir olgudur. Özellikle ortaya çıkardığı neticeler bakımından hukuki boyutuyla akran zorbalığının hem tazminat hukuku, hem ceza hukuku hem de idare hukuku gibi alanları ilgilendiren boyutları bulunmaktadır.

Bu çalışma okul ortamında çocuklar arasında görülen akran zorbalığını, idare hukuku boyutuyla incelemeyi hedeflemektedir. Akran zorbalığının idare hukuku boyutu ile incelenmesinde yarar bulunduğunu değerlendirmekteyiz. Zira akran zorbalığını hem engelleme hem de neticelerini ortadan kaldırma bakımından idare, bu olgunun doğrudan ilgilisi konumundadır. Aynı zamanda idare, akran zorbalığından zarar görenlerden birisidir. Çalışmada öncelikle kavramsal inceleme yapıldıktan sonra idarenin akran zorbalığını önleme yükümlülüğü ve akran zorbalığı karşısında idarenin sorumluluğu hususları Danıştayın yeni yaklaşımını içeren güncel yargı kararları çerçevesinde incelenmeye çalışılacaktır.

I. AKRAN ZORBALIĞI OLGUSU

Türk Dil Kurumunun Türkçe Sözlüğünde zorba kavramı “*Gücüne güvenerek hüküm altında bulunanlara söz hakkı ve davranış özgürlüğü tanımayan (kimse)*” olarak, zorbalık ise “*Zorbaca davranışta bulunma*” olarak tanımlanmıştır.¹ Daha güçsüz üzerinde baskı kurmak, dalga geçmek, ad takmak, eşyalarını almak ve

¹ <https://sozluk.gov.tr/>, 12.12.2025.

zarar vermek gibi davranışlarla gerçekleşebilen, tekrarlı ve kasıtlı saldırgan davranışlar zorbalık olarak ifade edilebilir.²

Zorbalık, mağdurun kardeşi olmayan ya da kendisiyle duygusal bir ilişki içinde bulunmayan diğer bir çocuk ya da çocuk grubunca gerçekleştirilen, istenmeyen saldırgan davranışlardır. Tekrarlanan fiziksel, psikolojik veya sosyal zararı içerir ve genellikle okullarda, çocukların bir araya geldiği diğer ortamlarda yüz yüze veya çevrimiçi olarak gerçekleşir.³

Akran zorbalığı okul öncesi çağda da görülebilmekle birlikte genellikle okul çağındaki çocuklar arasında görülen olumsuz bir olgudur. Henüz çocuk sıfatına sahip olan kişilerin birbirleri arasında uyguladıkları, toplumsal olarak hoş görülmemeyen, bazı durumlarda da ceza hukuku boyutuyla suç teşkil edebilen fiiller bu kapsamda kalmaktadır.

Olweus'a göre akran zorbalığı "*bir veya bir grup öğrencinin bir başka öğrenciye karşı uyguladıkları saldırgan davranışlar*" olarak tanımlanmaktadır. Bir davranışın akran zorbalığı olarak kabul edilebilmesi için üç temel özelliği taşıması gerekir: • Davranışın kasıtlı ve bilinçli olarak zarar vermek için gerçekleştirilmiş olması • Davranışın tekrarlanarak devam etmesi • Davranışı yapan öğrenci ile maruz kalan öğrenci arasında yaş ya da fiziksel özellikler gibi farklı sebeplerden kaynaklanan güç dengesizliğinin bulunması.⁴

Eylemin kasıtlı olması, zorbalıkta bulunan kişinin bilerek, isteyerek ve planlayarak karşıdakine zarar vermek ya da canını sıkmak istemesini ifade eder. Tekrarlayıcı olması zorbaca davranışın bir kereye mahsus olmayıp, kişinin bunlara tekrar tekrar maruz kalmasını ifade eder. Zorba ve mağdur arasındaki güç dengesizliğinden kastedilen ise bu fiilleri işleyen kişinin herhangi bir sebeple kendisini mağdurdan üstün görmesidir. Bu üstünlük zorbanın fiziksel, sosyal, kültürel, ekonomik ya da akademik olarak mağdurdan daha iyi koşullarda olmasından kaynaklanabilir. Akran zorbalığının aktörleri zorba, mağdur ve bunu izleyen tanıklardır.⁵ Zorbalığın zarar verici etkisi yalnızca mağdur ile kalmayıp aynı zamanda buna şahit olan öğrenciler bakımından da gerçekleşebilir. Buna tanık olan öğrenciler sürekli bir korku içinde kalabilir, bunun neticesinde diğer öğrencilerin de akademik ve sosyal becerileri zayıflayabilir.⁶

² Pervin Oya Taneri ve Özlem Yeşim Özbek, 'Akran Zorbalığı ve Zorbalık Türleri' iç Özlem Yeşim Özbek ve Pervin Oya Taneri (edr) *Bibliyoterapi Kullanarak Akran Zorbalığı ile Mücadele* (1. Baskı, Anı 2022) 2.

³ Çocuklara Yönelik Şiddet, <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-children>, 30.11.2025.

⁴ Dan Olweus, 'Bullying at school: What we know and what we can do'. Oxford, UK: Blackwell, (1993), aktaran Aysun Doğan ve Demet Vural Yüzbaşı, *Akran Zorbalığı Rehber Öğretmen/Psikolojik Danışman Kitapçığı*, Murat Ağar ve Ebubekir Aydın (edr) (1. Baskı, Milli Eğitim Bakanlığı 2021) 6.

⁵ Taneri ve Özbek, (n 2) 3-4.

⁶ David. D. Dupper, *Okul Sosyal Hizmeti*, Çev. Yasemin Özkan ve Elif Gökçearslan (1. Baskı, Pegem 2022) 36.

Zorbalığın fiziksel boyutta gerçekleştiği haller (vurma, dövme, tekme atma gibi) aynı zamanda “şiddet” olarak kabul edilmektedir. Fakat zorbalık, yalnızca fiziksel şekilde ortaya çıkmaz ve bu yönüyle de şiddetten farklılaşır. Dalga geçme, kızdırma, alay etme, isim takma, iftira atma, dışlama gibi zorbalık türleri de bir tür saldırganlık olmasına karşın, şiddet olarak kabul edilemezler. Bununla birlikte, birçok şiddet eylemi de zorbalık olarak nitelendirilemez. Zorbalık bir tür saldırganlık olmakla birlikte, herhangi bir davranışın zorbalık olarak nitelendirilebilmesi için yalnızca “saldırganlık” özelliği taşıması yeterli değildir. Örneğin zihinsel ya da bedensel açıdan birbirine eşit güçlere sahip iki bireyin tartışması ya da kavga etmesi saldırganlık özelliği taşır; fakat zorbalık olarak nitelendirilemez. Çünkü daha önce de değinildiği gibi, zorbalık güçlerin eşit olmamasını gerektirir. Ancak süreklilik özelliği taşımasa bile, şiddetli düzeyde ortaya çıkan saldırganca bir davranışın da zorbalık olarak nitelendirilebileceği belirtilmektedir.⁷ Akran zorbalığı fiziksel, sözel, sosyal, cinsel, ekonomik ya da siber zorbalık şeklinde gerçekleşebilir.⁸

Akran zorbalığı ile akran çatışması farklı kavramlardır. Akran zorbalığında öğrenciler arasında arkadaşlık ilişkisi yoktur. Öğrenciler arasında güç dengesizliği vardır, davranışlar sıklıkla tekrarlanır, sorumluluk alma ve pişmanlık yoktur. Akran zorbalığında problem çözülmeye çalışılmaz. Eşit duygusal tepkiler olmayıp, yalnızca zorbalığa maruz kalan öğrencinin yaşadığı olumsuz duygusal tepkiler vardır. Akran zorbalığının fiziksel ve psikolojik neticeleri kalıcı ve ağırdır. Akran çatışmasında ise öğrenciler arasında arkadaşlık ve güç dengesi vardır. Çatışma sürekli olmayıp arada sırada yaşanmaktadır, sonuçları ciddi değildir. Öğrenciler pişmanlık duyarlar ve sorumluluk alırlar. Öğrenciler arasında eşit duygusal tepki vardır ve genellikle sorunu çözmeye çalışırlar.⁹

Gençler arasında fiziksel kavga ve zorbalık yaygın bir olgudur. Gelişmekte olan kırk ülkede yapılan bir araştırma, ortalama kız çocukların %37’sinin, erkek çocukların ise %42’sinin zorbalığa maruz kaldığını göstermiştir.¹⁰ Uluslararası Matematik ve Fen Eğilimleri Araştırması (TIMSS) 2023’e Türkiye’den katılan 4. sınıf öğrencilerine, “akran zorbalığı” ölçeğinde zorbalık davranışlarına ilişkin 11 madde yöneltilerek, bunların zorbalığa uğrama sıklıkları “haftada bir”, “ayda bir” ve “hemen hemen hiç” olarak üç kategoride sınıflandırılmıştır. Bu araştırmada, bir önceki araştırmaya göre %60 olan “hemen hemen hiç” akran zorbalığına maruz kalmadığını belirten öğrencilerin oranı, 2023 yılında %43’e düşmüştür. TIMSS 2023’te “ayda bir” akran zorbalığına maruz kaldığını işaretleyen öğren-

⁷ Rıza Gökler, ‘Okullarda akran zorbalığı’ (2009) 6 (2) *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* 511, 513-514.

⁸ Süheyla Bozkurt Balcı, ‘Akran Zorbalığıyla Mücadelede Öğretmenin Rol ve Sorumlulukları’ iç *Sınıf Yönetimi*, Veysel Okçu (ed) (1. Baskı, Pegem 2025) 454.

⁹ Doğan ve Vural Yüzbaşı (n 4) 8.

¹⁰ <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/youth-violence>, 25.12.2025

cilerin oranı % 32'den % 41'e, "haftada bir" akran zorbalığına maruz kaldığını belirten öğrencilerin oranıysa % 9'dan % 16'ya çıkmıştır. Raporda, Türkiye'de olduğu gibi TIMSS 2023'e katılan diğer ülkelerdeki 4. sınıf öğrencilerinin de akran zorbalığı konusunda artış yaşadığı kaydedilmiştir. Bu çerçevede TIMSS 2019'da % 63 olan "hemen hemen hiç" akran zorbalığına maruz kalmadığını belirten öğrencilerin oranı bu araştırmaya göre %10 azalmıştır. TIMSS 2023'te bir önceki uygulamaya kıyasla "ayda bir" akran zorbalığına uğradığını işaretleyen öğrenciler % 29'dan %31'e, "haftada bir" akran zorbalığına maruz kaldığını belirten öğrencilerin oranı ise %8'den %15'e yükselmiştir.¹¹ Görüldüğü üzere akran zorbalığı giderek artan bir olgu olarak varlığını devam ettirmektedir.

II. İDARENİN AKRAN ZORBALIĞINI ÖNLEME YÜKÜMLÜLÜĞÜ

İdarenin akran zorbalığını önleme yükümlülüğü, esasında çok boyutlu bir mesele olarak karşımıza çıkmaktadır. İdarenin temel görevleri arasında kamu güvenliğini sağlama ve vatandaşlarına güvenle yaşanabilir bir ortam sağlama yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu çerçevede en başta kanun koyucu, çocuğu koruma ve çocuğun gelişimini destekleme konusunda gerekli kanuni düzenlemeleri yapmakla mükelleftir.

Anayasamızın "Devletin temel amaç ve görevleri"ni düzenleyen 5. maddesinde çocuğun korunması genel olarak belirtilmiş, devamında ise 17. maddede "Kişi dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı", 19. maddede "Kişi hürriyeti ve güvenliği", 41. maddede "Ailenin korunması ve çocuk hakları", 42. maddede "Eğitim ve öğretim hakkı ve ödevi", 50. maddede "Çalışma şartları ve dinlenme hakkı", 56. maddede "Sağlık hizmetleri ve çevrenin korunması", 58. maddede "Gençliğin korunması", 61. maddede "Sosyal güvenlik bakımından özel olarak korunması gerekenler" düzenlenmiştir.¹² Bu maddelerde çocuğun korunması ve gelişiminin desteklenmesine ilişkin çeşitli hükümler bulunmaktadır.¹³ Ayrıca Türkiye'nin taraf olduğu Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme ile çocukların korunması devlete bir görev olarak yüklenmiştir.

Çocukların korunması ve gelişiminin desteklenmesi hususunda kanuni düzenlemeler olarak 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu, 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, 2828 sayılı Sosyal

¹¹ https://www.aa.com.tr/tr/gundem/timss-2023te-okullarda-akran-zorbaligi-alarm-verdi/3416917?utm_source=chatgpt.com, 07.12.2025

¹² M. Emin Akgül, 'İdare Hukuku Bağlamında Çocuğun Korunması Kamu Hizmeti ve Hukuki Niteliği' Türk Hukukunda Çocuk Sempozyumu, İhsan Erdoğan (ed), 28-30 Nisan 2025, (Başkent Üniversitesi Geliştirme Vakfı İktisadi İşletmesi) 94-95.

¹³ İçerik olarak örneklendirmek gerekirse Anayasa md. 41: "Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar."; Anayasa md. 50/2: "Küçükler ve kadınlar ile bedeni ve ruhi yetersizliği olanlar çalışma şartları bakımından özel olarak korunurlar."; Anayasa md. 61/4: "Devlet, korunmaya muhtaç çocukların topluma kazandırılması için her türlü tedbiri alır."

Hizmet Kanunu, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK) gibi pek çok kanunda çeşitli düzenlemeler bulunmaktadır.

Devlet organlarından birisi olan yargı organları bu konuda önleyici, koruyucu ve ıslah edici birtakım tedbirlere hükmetmektedir. Fiilin unsurlarına göre TCK'nin çeşitli hükümleri çerçevesinde fail çocuğa, çeşitli tedbir ve yaptırımların uygulanması mümkündür. TCK'nin 56. maddesi uyarınca bu konuda “Çocuklara özgü güvenlik tedbirlerinin neler olduğu ve ne suretle uygulanacakları ilgili kanunda gösterilir.” 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu kapsamında güvenlik tedbirleri uygulanır.¹⁴

İdarenin akran zorbalığı konusunda aileyi bilgilendirme yükümlülüğü bulunmaktadır. Zorbalık mağduru öğrenciye gerekli psikolojik desteğin yanı sıra genel sağlık desteğinin verilmesi ve çocuklar bakımından güvenli ortamların sağlanması gerekmektedir. Riskli öğrenciler bakımından rehberlik, aile bildirim hizmetlerinin yürütülmesi gerekir. Okullarda gerçekleşen akran zorbalıkları konusunda öngörülen hukuki tedbirlerinden bir diğeri disiplin hükümlerinin işletilmesidir. Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği'nde¹⁵ (Yönetmelik) öğrencilerin korunması başlıklı 158. maddede,¹⁶ öğrencilerin zorbalığa karşı korunması açık bir şekilde idareye görev olarak yüklenmiştir. Yönetmelik kapsamında öğrenciler için kınama, okuldan kısa süreli uzaklaştırma, okul değiştirme ve örgün eğitim dışına çıkarma gibi disiplin cezaları öngörülmüştür. Yönetmelik ile okulların güvenliği korunmak istenmekte, eğitim öğretim faaliyetlerinin huzurlu bir ortamda yürütülmesine yönelik tedbirler alınmaktadır. Fiilin ağırlığına göre öğrencinin okul kaydının silinmesi de söz konusu olabilmektedir.

Yönetmeliğin 164/2. maddesinde “Okuldan kısa süreli uzaklaştırma”¹⁷ cezasını gerektiren fiiller arasında; ‘ö’ bendinde “Tekrarlayan çeşitli davranışlarıyla başka bir öğrencinin, sosyal veya duygusal gelişimini olumsuz yönde etkileyecek şekilde akran zorbalığı yapmak” sayılmıştır. İlgili fiillerin bu Yönetmelik kapsamında başka bir suç unsuru oluşturması halinde farklı cezaların da verilmesi mümkündür.

Akran zorbalığı konusunda aynı zamanda başka idari tedbirlerin alması da söz konusudur. Örneğin Radyo ve Televizyon Üst Kurulu bir televizyon kanalında

¹⁴ 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu md. 42. uyarınca; “Bu Kanunda hüküm bulunmayan hâllerde Ceza Muhakemesi Kanunu, Türk Medenî Kanunu, 18.6.1927 tarihli ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu ile 24.5.1983 tarihli ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu hükümleri uygulanır. (2) Denetim konusunda bu Kanunda hüküm bulunmayan hâllerde, Denetimli Serbestlik ve Yardım Merkezleri ile Koruma Kurulları Kanunu hükümleri uygulanır.”

¹⁵ RG 07.09.2013/ 28758.

¹⁶ Yönetmelik md. 158/1-ç: “Öğrencilerin; çevre, okul çalışanları ve diğer öğrenciler tarafından fiziksel ve ruhsal yönden zarar görmemeleri için dedikoduya, zorbalığa, tehdide, sataşmaya ve onur kırıcı her türlü lakap takılmasına karşı korunması”

¹⁷ Yönetmek md.164/2 uyarınca; “Öğrencinin ceza olarak verilen süre kadar ders ve ders dışı her türlü etkinlikten mahrum bırakılmasıdır. Okuldan 1-5 gün arasında kısa süreli uzaklaştırma cezasını gerektiren fiil ve davranışlar” bu cezayı gerektirmektedir.

gösterilen dizinin bazı görüntülerinin okullarda akran zorbalığını teşvik edici olduğunu tespit ederek, bu yayının 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun'un 8/II. maddesinde yer alan "Radyo ve televizyon yayın hizmetlerinde, çocuk ve gençlerin fizikî, zihnî veya ahlâkî gelişimine zarar verebilecek türde içerik taşıyan programlar bunların izleyebileceği zaman dilimlerinde ve koruyucu sembol kullanılsa dahi yayınlanamaz." kuralına aykırı olduğunu tespit etmiş ve ilgili kanala anılan Kanun'un 32/II. maddesinde yer alan idari para cezasını vermiştir.¹⁸ Yine Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, Kişisel Verilerin Korunması Kurumu gibi idari organların kendi görev alanlarına giren konularda hem akran zorbalığı yapan hem de buna maruz kalan çocuklar bakımından alabilecekleri tedbirler bulunmaktadır. Bu kapsamda kanuni koşulların gerçekleştiği hallerde internette yapılan yayınlarda içeriğin çıkarılması, çocukların kişisel verilerinin korunması gibi tedbirler gündeme gelebilir.

III. AKRAN ZORBALIĞI KARŞISINDA İDARENİN SORUMLULUĞU

İdarenin sorumluluğu genel itibarıyla kusurlu ve kusursuz sorumluluk esasları çerçevesinde gerçekleşebilir.¹⁹ İdarenin hukuka aykırı bir eylem veya işlemiyle, zarar verdiği bir kişinin zararını tazmin etmesi yükümlülüğüne kusurlu sorumluluk denir. İdarenin kusurlu sorumluluğu, idare hukukunda hizmet kusuru olarak ifade edilmektedir. İdarenin faaliyetlerinden dolayı ortaya çıkan zararların, idare tarafından karşılanması için hizmet kusurunun aranmaması haline ise idarenin kusursuz sorumluluğu denilmektedir.²⁰ Danıştay akran zorbalığı konusunda hizmet kusuruna ve klasik kusursuz sorumluluk ilkelerine göre idarenin sorumluluğunun tespit edilemediği durumlarda, idare hukuku boyutuyla bir kusursuz sorumluluk türü olarak belirttiği emanet (güven) sorumluluğu esasına dayanmaktadır.

A. Hizmet Kusuru İlkesi

Hizmet kusuru idarenin yürütmekle yükümlü olduğu bir kamu hizmetinin kuruluşunda, teşkilatında ya da işleyişinde; gereken emir ve talimatların verilmemesi, denetim ve gözetimin gereği gibi olmaması, hizmete tahsis olunan vasıtaların

¹⁸ Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, Karar No. 32, T. No. 2020/45 T. 05.11.2020, aktaran Ayşe Nur Kılınc, 'Okullarda Akran Zorbalığının Özel Hukuk Açısından Değerlendirilmesi' (2022) 26 (4) *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 63, 67.

¹⁹ Hizmet kusuru ve kusursuz sorumluluk konusunda, literatürü tekrara düşmemek maksadıyla yalnızca genel değerlendirme yapılacaktır. İdarenin sorumluluğu konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. Ender Ethem Atay, *İdari Yargılama Hukuku* (3. Baskı, Seçkin 2024) 340 vd.; Bahtiyar Akyılmaz, Murat Sezginer ve Cemil Kaya, *Türk İdare Hukuku* (19. Baskı, Seçkin 2025) 153 vd.; Ramazan Çağlayan, *İdari Yargılama Hukuku* (17. Baskı, Seçkin 2025) 589; Müzeyyen Eroğlu Durkal, 'İdarenin Sorumluluğunun Ortaya Çıkışı ve Temeli' (2019) 23 (1) *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 159-189.

²⁰ Ramazan Çağlayan, 'Risk İlkesi Gereğince İdarenin Kusursuz Sorumluluğu Bağlamında Sosyal Risk İlkesi', *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Sorumluk ve Tazminat Hukuku Sempozyumu* 28-29 Mayıs 2009, Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Basımevi, Ankara, 452.

yetersiz, elverişsiz veya kötü olması, lüzum eden tedbirlerin alınmaması, geç ya da vakitsiz hareket edilmesi gibi sebeplerle ortaya çıkan, aksaklık, bozukluk ya da düzensizlik halleridir.²¹

İdarenin hizmet kusurundan doğan sorumluluğu, uygulama sürecinde giderek artmış ve yaygınlaşmış olsa da bu durumlar günümüz içtihatlarında da hizmetin kötü işlemesi, geç işlemesi ve hiç işlememesi şeklinde üç ana başlık halinde toplanmaktadır. Hizmetin kötü işlemesi, hizmetin gereği gibi yapılmamış olması, hizmetin beklenen dikkat, özen ve kalitede yapılmaması, hizmetin geç işlemesi onun belli bir çabukluk içinde ve zamanında yerine getirilmemesi, beklenen süratin gösterilmemesi, hizmetin hiç işlememesi ise idarenin yükümlü ve görevli kılındığı hizmeti yerine getirmemesi, hareketsiz kalması olarak ifade edilmektedir.²²

Akran zorbalığı, idarenin eğitim öğretim hizmetlerini sunduğu okul ortamlarında gerçekleşebilmektedir. Hizmet kusuru boyutuyla idari sorumluluğun doğabilmesi için idari bir davranış, zarar, kusur ve illiyet bağı şartlarının gerçekleşmesi gerekmektedir. İdarenin akran zorbalığını bildiği ya da bilebilecek durumda olduğu halde buna yönelik tedbirlerin alınmamış olması, zorbalık gerçekleştikten sonra etkin bir soruşturma yapmaması, zorbalığın önlenmesi konusunda gerekli tedbirleri almaması gibi hallerde hizmet kusuru gerçekleşebilir.²³

Akran zorbalığının gerçekleştiği her durumda idarenin hizmet kusurundan sorumluluğu doğmayabilir ya da idarenin sorumluluğunun doğabileceği bazı hallerde akran zorbalığı söz konusu olmayabilir. Bir diğer ifadeyle çocukların okul gibi ortamlarda yalnızca akran zorbalığı neticesinde uğradıkları zarardan dolayı değil aynı zamanda idarenin güvenli ortamı sağlamaması gibi başka bazı durumlarda da idarenin sorumluluğu gerçekleşebilmektedir.²⁴ Nitekim idare eğitim öğretim hizmetlerini gerçekleştirirken çocuğu koruyucu tedbirleri almakla yükümlüdür.²⁵

²¹ Ragıp Sarıca, 'Hizmet Kusuru ve Karakterleri', (1949) 15(4) *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 858, 858.

²² D 13 D, E 2005/2625, K 2005/5753, T 02.12.2005, Lexpera.

²³ Hizmet kusuru konusunda güncel Danıştay kararları için bkz. D 10 D, E 2022/4736, K 2025/3693, T 11.09.2025; D 10 D, E 2022/663, K 2025/3710, T 11.09.2025; D 10 D, E 2022/6472, K 2025/3604, T 09.09.2025; D 8 D, E 2024/256, K 2025/6538, T 08.09.2025; D 10 D, E 2021/5366, K 2025/3345, T 30.06.2025; D 10 D, E 2021/505, K 2025/3371, T 30.06.2025; D 4 D, E 2025/272, K 2025/4138, T 30.06.2025, Lexpera.

²⁴ Bu konuda verilmiş çeşitli yargı kararları için bkz. D 8 D, E 2022/4560, K 2025/2941, T 17.03.2025: "ilkokul öğrencisinin parmağının üzerine sıranın düşmesi sonucu yaralanması nedeniyle maddi ve manevi tazminat istemi, okulda öğrencinin zarar görmesi nedeniyle idarenin güven sorumluluğu", Kazancı.

²⁵ D 13 D, E 2005/2625, K 2005/5753, T 02.12.2005; "Bilindiği gibi, idarenin kusurlu sorumluluğundan söz edebilmek için idarenin hizmet kusuruna dayalı davranışından bir zarar doğması ve bu davranış ile zarar arasında bir nedensellik bağının bulunması gerekmektedir. Hizmet kusuru kavramı genel anlamıyla bir kamu hizmetinin kuruluş ve işleyişindeki aksaklık, eksiklik ve bozuklukları ifade etmektedir. Başka bir anlatımla, yasalarla kendisine görev olarak verilen kamu hizmetinin işlenmesini sağlayacak örgütü kurmak, gerekli organizasyonu sağlamak, denetimleri yapmak ve

Akran zorbalığı konusunda idari yargı organlarında, idare aleyhine açılmış davalar bulunmaktadır. Danıştayın bu konuda vermiş olduğu kararlarda, idarenin genel olarak çocuğu koruma yükümlülüğüne değinilmiş ve idarenin kusurlu bulunduğu hallerde tazminat ödemesine karar verilmiştir. Danıştay bir kararında mağdur öğrencinin okul saatleri içerisinde diğer öğrencilerin cinsel istismar, tehdit ve hürriyeti yoksun kılma davranışlarına maruz kaldığı söz konusu olayda; *“davalı idare tarafından yürütülen kamu hizmetinin işleyişi esnasında, kamu hizmetinin bir gereği olarak idarenin hizmetin işleyişini kontrol etme, okul içerisinde gerekli güvenlik önlemlerini alma görevinin yerine getirilmediği, okul binası içerisinde ve bahçede nöbetçi öğretmen bulundurmak suretiyle bahçenin ve okul binasının belirli aralıklarla kontrolünün yapılması gerektiği, okul idaresince gerekli güvenlik önlemleri alınsaydı zararı doğuran söz konusu olayın meydana gelmesinin önüne geçilmesinin mümkün olduğu, meydana gelen cinsel istismar olayında davalı idarenin hizmet kusurunun bulunduğu, ve ayrıca cinsel istismar suçuna sürüklenen çocukların da aynı okulda eğitim gören, okul idaresinin ile nöbetçi öğretmenlerin koruma ve gözetimi altında bulunması gereken öğrenciler olması nedeniyle suça sürüklenen çocuklara kişisel müterafik kusur atfedilemeyeceği, bu nedenle davalı idarenin doğan zararda tam kusurlu olduğu sonucuna varılmaktadır.”* değerlendirmesi ile idarenin hizmet kusuru çerçevesinde sorumluluğunun doğacağına karar vermiştir.²⁶

Yargıtayın da akran zorbalığı konusunda benzer tutum sergilediği görülmektedir. Bir kararında Yargıtay özel okulda akran zorbalığına maruz kalma iddiasında, söz konusu iddiaları ve savunmaları karşılar şekilde bilirkişi raporu tanzim edilmesi gerektiğine hükmetmiştir.²⁷ Bu konuda bilirkişi görüşü akran zorbalığına uğrayan çocuğun uğradığı zararın tespiti, eğitim kurumlarında gerekli tedbirlerin alınıp alınmadığı gibi hususlara açıklık getirmektedir.

Okulda ders esnasında sınıf arkadaşını bıçaklayarak ölümüne sebep olma olayında idare mahkemesi, idarenin hareketinden kaynaklanan bir fiil olmaması nedeniyle idarenin kusursuz sorumluluk esasları çerçevesinde sorumlu tutulabileceğine hükmetmiş olsa da Samsun Bölge İdare Mahkemesi, olayda idarenin sorumluluk esaslarının hizmet kusuru çerçevesinde gerçekleşebileceğini belirterek, maktulün anne ve babasına maddi ve manevi tazminat ödenmesine karar vermiştir.²⁸

önlemleri almakla yükümlü olan idarelerin, bu yükümlülüklerini gereği gibi ve zamanında yerine getirmemesi nedeniyle ortaya çıkan aksaklık, aykırılık, bozukluk, düzensizlik, eksiklik hallerinde idarenin hizmet kusurunun varlığı kabul edilmektedir.” Lexpera.

²⁶ D 8 D, E 2021/7501, K 2025/162, T 28.01.2025, Kazancı.

²⁷ Y 3 HD, E 2020/10217, K 2021/5282, T 24.05.2021, Kazancı.

²⁸ Samsun BİM 3 İDD, E 2020/552, K 2021/1397, T 23.12.2021; *“Olayda, her ikisi de 9.sınıf öğrencisi olan, B.K. tarafından davacıların çocuğu E.T.’in okul içerisinde bıçakla öldürülmesi olayında, her ne kadar B.K. ceza yargılaması sonucu suçlu bulunarak mahkum edilmiş ise de, ceza yargılaması*

Akran zorbalığı konusu Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin de gündemine gelmiştir. Çocuğunun okulda yaşadığı zorbalık nedeniyle zarara uğradığı gerekçesiyle yapılan bir başvuruda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, başvuranların okul zorbalığına ilişkin şikayetleri başvurucunun vücut bütünlüğünü ihlal edici nitelikte olduğundan, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 3. maddesi ve çocuğun okul eğitimi sırasındaki durumunun, onun özel hayatına ilişkin bir alan olduğu da kabul edilerek 8. maddesi kapsamında değerlendirilebilir bulmuştur.²⁹

B. İdarenin Klasik Kusursuz Sorumluluk Esasları

Kusursuz sorumluluk, kamu hizmetinin görülmesi esnasında kişilerin uğradıkları özel ve olağan dışı zararların idare tarafından tazmini esasına dayanmakta olup; kusur sorumluluğuna oranla ikincil derecede bir sorumluluk türüdür. İdare, yürüttüğü hizmetin doğrudan neticesi olan, idari faaliyetle nedensellik bağı kurulabilen, özel ve olağan dışı zararları kusursuz sorumluluk ilkesi uyarınca tazminle yükümlüdür.³⁰ İdarenin sorumluluğu konusunda kusursuz sorumluluk ilkesi, kusurlu yürütülen bir kamu hizmeti bulunmasa bile ortaya çıkan özel ve olağan dışı zarar ile idarenin faaliyeti arasında sebep sonuç ilişkisi (illiyet bağı) bulunması, bir diğer ifadeyle zararın yürütülen kamu hizmetinin sebep ve etkisiyle ortaya çıkması durumunda söz konusu zarardan idarenin sorumlu tutulmasını öngörmektedir.³¹

İdarenin klasik kusursuz sorumluluk esasları tehlike (risk) ilkesi kapsamında sorumluluk, sosyal risk ilkesi ve kamu külfetleri karşısında sorumluluk şeklinde gerçekleşmektedir. Tehlike (risk) ilkesi sorumluluğu idarenin tehlikeli bir faaliyetinden dolayı gerçekleşebilecek kusursuz sorumluluk esasıdır. Risk ilkesi, idarenin hiçbir kusuru olmasa dahi yürüttüğü tehlikeli faaliyetler ya da kullandığı tehlikeli araçlar sebebiyle meydana gelen zararı tazmin etmekle yükümlü olma-

kapsamında toplanan delillerden, B.K. 'nın suç aleti bıçağı okula getiren başka bir arkadaşından daha önce temin ettiği, adam öldürmeye ilişkin bir takım videoları arkadaşları yanında izleyerek keyif aldığına dair ifadeler kullandığı, elde edilen bir takım notlarında eylemi gerçekleştireceğine ilişkin ifadeler bulunduğu, yine bu kararını arkadaşlarına da söylediği ancak ciddiye alınmadığı, bu haliyle söz konusu eylemini çok öncesinde planladığı ve bu kararı dış dünyayla da paylaştığının görülmesi karşısında, eğitim hayatında ortaöğretim çağına gelmiş bir öğrencisinin tasarlayarak, canavarca hisle çocuğa karşı kasten öldürme gibi ağır bir eylemi gerçekleştirebilecek kadar psikolojik ve ahlaki çöküntüye uğradığını tespit edebilecek mekanizmaları kurmadığı, rehberlik ve psikolojik destek süreçlerinin gerektiği şekilde işletmediği ve buradan elde edilen bilgilerin değerlendirilmediği, bunun yanında okula kesici ve delici aletler sokulmaması başta olmak üzere diğer öğrencilerin güvenliğini sağlayacak tedbirleri almadığı anlaşılan davalı idarenin olayın meydana gelmesinde hizmet kusurunun bulunduğu sonuç ve kanaatine varılmıştır.", Kazancı.

²⁹ *Durđević v. Croatia* (Başvuru numarası: 52442/09),

<<https://ijrcenter.org/2011/08/23/echr-decisions-in-torture-cases-article-3-july-2011/>>, aktaran Kılınc (n 18) 74-75.

³⁰ D 10 D, E 2022/4736, K 2025/3693, T 11.09.2025, Lexpera

³¹ D 8 D, E 2024/3121, K 2024/5436, T 18.10.2024, Legalbank.

sını ifade etmektedir.³² Bu kapsamda idarenin eğitim öğretim faaliyetleri tehli- keli iş olarak değerlendirilemez ve bu çerçevede sorumluluk doğmaz.³³ Sosyal risk ilkesi de benzer şekilde toplumsal bir faaliyet nedeniyle uğranılan zarardan ötürü idarenin kusursuz sorumluluğuna neden olur ki okuldaki faaliyetler sosyal risk kapsamına da girmemektedir.

Kamu külfetleri karşısında eşitlik ilkesi idarenin kusursuz sorumluluğuna neden olan bir diğer esastır. Fedakarlığın denkleştirilmesi ilkesi olarak da adlandırılan bu ilkenin temelinde, idarenin toplum yararına yaptığı bayındırlık hizmetleri gibi bir faaliyet sebebiyle yine toplum içerisinde bazı kişilerin uğramış olduğu özel ve olağandışı zararların topluma paylaştırılması düşüncesi yatmaktadır. Bu ilke uygulanırken yürütülen kamu hizmetinin içerisinde risk taşınması, diğer bir ifade ile riskli kamusal faaliyet olarak nitelendirilmesi ön şart olarak görülmez.³⁴

Akran zorbalığı konusunda kamu külfetleri karşısında eşitlik ilkesi de uy- gulanabilir görünmemektedir, zira ortada kamu külfeti doğuracak idari faaliyet bulunmamaktadır. Aşağıda belirtilen Danıştay görüşlerinin aksine, kanımızca idarenin akran zorbalığı konusundaki sorumluluğunun, idarenin klasik kusursuz sorumluluk esasları çerçevesinde doğması mümkün görünmemektedir.

C. Emanet (Güven) Sorumluluğu Esası

Emanet kelimesi “*Güvenmek, korku ve endişeden uzak olmak, güvenilir bir kimseye koruması için geçici olarak verilen şey*” anlamına gelmektedir.³⁵ Türk Dil Kurumunun Türkçe Sözlüğünde “Emanet” kelimesi; “*Birine geçici olarak bırakılan ve teslim alınan kişiye korunması gereken eşya, kimse vb.; inam, vedia*”³⁶ olarak tanımlanmıştır.

Güven sorumluluğu esası özel hukukta kullanılmakta olan bir sorumluluk türüdür.³⁷ Özel hukuk alanında kullanılan “güven sorumluluğu”, taraflar arasında sosyal temas ile oluşan ve güven ilişkisinden hareketle ortaya çıkan bir sorumluluk türüdür. Kendine özgü bir özellik arz eden güven sorumluluğu, bir kişinin ya da kuruluşun davranışlarıyla başkalarında yarattığı haklı beklentiler sebebiyle oluşan güven ilişkisinden kaynaklanır. Bir diğer deyişle güven sorumluluğunu ortaya çıkaran durum, aralarında belli bir ölçüde güven ilişkisi kurulan kişilerin

³² D 10 D, E 2022/4736, K 2025/3693, T 11.09.2025, Lexpera

³³ İdarenin kusursuz sorumluluğu konusunda güncel Danıştay kararları için bkz. D 10 D, E 2022/4736, K 2025/3693, T 11.09.2025; D 10 D, E 2022/6472, K 2025/3604, T 09.09.2025; D 8 D, E 2024/256, K 2025/6538, T 08.09.2025; D 10 D, E 2021/6397, K 2025/3344, T 30.06.2025; D 10 D, E 2021/5366, K 2025/3345, T 30.06.2025; D 4 D, E 2025/272, K 2025/4138, T 30.06.2025; D 10 D, E 2021/7703, K 2025/3299, T 26.06.2025, Lexpera.

³⁴ D 8 D, E 2022/2880, K 2025/1901, T 10.03.2025, Lexpera.

³⁵ D 8 D, E 2022/2880, K 2025/1901, T 10.03.2025, Lexpera.

³⁶ <https://sozluk.gov.tr/>, 30.12.2025.

³⁷ Örneğin bkz. Y 3 HD, E 2020/10217, K 2021/5282, T 24.05.2021, Kazancı.

bu haklı güven sebebiyle oluşan beklentilerinin bir nebze boşa çıkmasıdır. Bu itibarla güven sorumluluğu, bu güvene aykırı hareket etmesi neticesinde ortaya çıkan zarardan dürüstlük kuralı gereğince ilgili kişinin sorumlu tutulmasını ifade etmektedir.³⁸

Güven sorumluluğunun temeli Alman Borçlar Kanunu'nda yer almaktadır. Borçlar hukuku mevzuatımızda düzenlemesi yer almamakla birlikte hem Türk hem de İsviçre hukukunda uygulama alanı bulan bu teori; bir kimsenin kendi yarattığı intibanın meydana getirdiği neticelere kendisinin katlanmasının gerektiği, aksi yöndeki düşüncenin iyi niyet kurallarına aykırılık oluşturacağı kabulüne dayanır. Sağlanan güvenin, güven sorumluluğu kapsamında hukuken korunması gerekir. Güven sorumluluğunda taraflar birbirlerinden bekledikleri güveni boşa çıkarmamalıdır. Bu itibarla güven sorumluluğu hukuki istikrar, güven ve hakkaniyet düşüncesini temel alır. Hukukun bir amacı da kişilerin birbirleriyle ve idareyle olan ilişkilerinde, güveni ve sürekliliği sağlamaktır.³⁹

Bu itibarla güven sorumluluğu kapsamında güvenin korunması, haklı güveni boşa çıkan kişiye bundan dolayı uğradığı zararların giderilmesi için bir tazminat hakkı tanınmasıyla sağlanacaktır.⁴⁰ Güven sorumluluğu, tarafların menfaatleri arasında denge kurmayı amaçlar ve dürüstlük kuralına dayanır. Güven sağlayan kişilerin dürüstlük kuralına aykırı olarak bu güveni boşa çıkarması halinde, hakimin hukuk yaratması neticesinde oluşmuş bir sorumluluk söz konusudur.⁴¹

Özel hukuk alanında güven sorumluluğu, bir kusur sorumluluğu olarak değerlendirilmektedir. Güven sorumluluğunun temelinde koruma yükümlülüklerinin ihlali bulunmaktadır. Güven sorumluluğunda en önemli konuyu bu sorumluluğun hukuki niteliği oluşturmaktadır. Bu konuda haksız fiil görüşü, sözleşme görüşü ve bu iki görüşün dışında bir görüş olan eklektik görüş (somut olaya göre münasip olanın uygulanması) ileri sürülmüştür. Doktrinde ağırlıklı olarak sözleşme olduğu görüşü savunulmuştur.⁴²

Çocukların okulda uğradıkları zararlar konusunda Danıştayın vermiş olduğu çeşitli kararlar bulunmaktadır. Danıştayın konu hakkında verdiği bir kararı, öğrencinin sınıf kapı koluna çarpması sonucunda sağ gözünün görme yetisini kay-

³⁸ YHGK, E 2019/173, K 2022/570, T 19.04.2022, Legalbank.

³⁹ YHGK, E 2015/2372, K 2019/1420, T 19.12.2019; YHGK, E. 2016/1602, K. 2020/711, T. 06.10.2020, Legalbank.

⁴⁰ YHGK, E 2019/173, K 2022/570, T 19.04.2022, Legalbank. Danıştayın bir kararında yer alan tetkik hakimi ve karşı oy görüşünde, ihalenin iptali nedeniyle idare aleyhine açılan bir tam yargı davasında *güven sorumluluğu* esasına değinilmiştir. Bkz. D 13 D, E 2020/558, K 2023/3611, T 19.09.2023, <https://karararama.danistay.gov.tr/>, 15.12.2025. Çalışmada belirtilen kararlar haricinde, hem akran zorbalığı konusunda hem de farklı bir konuda emanet (güven) sorumluluğu esasına dayanan başka bir Danıştay kararı tarafımızca tespit edilememiştir.

⁴¹ Yasemin Durak, 'Güven Sorumluluğu ve Culpa In Contrahendo' (2017) 25 (1) *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 239, 239

⁴² Durak (n 41) 280.

betmesinden dolayı tazminat istemine ilişkindir. Danıştay bu kararında, okullarda okuyan küçüklerin hizmet aldıkları esnada uğradıkları zararlardan ötürü hizmet kusurunun gerçekleşmediği durumlarda, kusursuz sorumluluk ilkelerinin de gerçekleşmemesi nedeni ile yeni bir yaklaşımın benimsenmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu konuda Danıştayın idare hukukunun genel ilkeleri çerçevesinde içtihadı olarak kabul edilen kusursuz sorumluluk tiplerinden farklı bir sorumluluk esasını benimsediği görülmektedir. İdarenin bu sorumluluğunu Danıştay, “*emanet (güven) sorumluluğu*” olarak adlandırmıştır. Buna göre çocuğun korunması yükümlülüğü eğitim öğretim faaliyetleri esnasında okul idaresine geçmektedir. Çocuk okul idaresine emanet edilmekte olup idarenin emanet sorumluluğu başlamaktadır. “*Emanet görevi, alan kişinin yasal olarak gerekli olandan daha fazla bir etik standarda göre hareket etmesini gerektirir.*” Bu bağlamda okul idaresi, veliler gibi çocuğun güvenliğini sağlamakla yükümlüdür.⁴³

Başka bir Danıştay kararına konu benzer olayda ise okulda oynarken bir arkadaşının kendisini itmesiyle sınıf kapısının sol gözüne batması sonucu yaralanması olayında idarenin hizmet kusuru bulunduğu ileri sürülerek zararın tazmi-

⁴³ D 8 D, E 2024/3121, K 2024/5436, T 18.10.2024; “İlk ve orta dereceli okullarda okuyan küçüklerin eğitim hizmetinin yürütülmesi sırasındaki idareye doğrudan atfedilebilecek bir kusur bulunmadığı halde gerek küçüğün kendi dikkatsizliği, gerek diğer öğrencilerin bilinçsiz ve çocukça davranmaları veyahut nedeni açıklanamayacak şekilde gördükleri zararlar bakımından hizmet kusuru ilkesinin uygulanması mümkün olmadığı gibi bünyesinde risk taşıyan kamusal faaliyet olmaması ve kamu külfetleri karşısında eşitlik ilkesinin uygulanmasına imkan verecek kamu hizmeti veya yatırım mahiyetinde bulunmaması nedeniyle bu alanda yeni bir yaklaşımın ortaya konulması zorunlu hale gelmiştir. İlk ve ortaöğretim çağındaki çocuklar ebeveynleri tarafından okula bırakıldıklarında çocuk üzerindeki gözetim ve denetim yükümlülüğü ile çocuğun güvenliği ve eğitim hizmetinin güven içinde yürütülmesi yükümlülüğü ebeveynden okul idaresine geçmektedir. Diğer bir ifadeyle çocuk, kamu idaresine nesnel bir şekilde emanet bırakılmış olmaktadır. Çocuğun emanet edildiği zaman dilimi içerisinde göreceği zararlar; eğer hizmetin kusurlu işletilmesi sonucu meydana gelmemiş ise artık bir kusursuz sorumluluk ilkesi olarak emanet (güven) sorumluluğunu gündeme getirecek ve bu ilkeye göre tazminata hükmedilecektir. Bununla birlikte her somut olaya ve olayın meydana geliş şekline göre ebeveynlerin çocuğun himayesi, bakımı ve gözetimi, okula devamı gibi konulardaki yükümlülüğünü yerine getirmediği durumlarda “mütrafik kusur” değerlendirmesi yapılabileceği de tabidir. Emanet kelimesi “Güvenmek, korku ve endişeden uzak olmak, güvenilir bir kimseye koruması için geçici olarak verilen şey” anlamına gelmektedir. Türk Dil Kurumu’na göre “emanet” kelimesinin sözlük anlamı ise; “birine, geri alınmak üzere, geçici olarak bırakılan, teslim alan kişiye korunması gereken eşya, kimse vb.” olarak tanımlanmıştır. Emanet sorumluluğu, emanet alan tarafın emanet aldığı şeyi veya kimseyi, bizzat emanetini veya emanet sahibinin çıkarını en iyi şekilde koruyacak şekilde hareket etmekle yükümlü olmasını anlatır. Emanet görevi, alan kişinin yasal olarak gerekli olandan daha fazla bir etik standarda göre hareket etmesini gerektirir. Bu, koşullar ne olursa olsun, ahlaki olarak doğru olanı yapma zorunluluğudur. Özünde, emanet sorumluluğu kendisine güvenilerek emanet bırakılan kişilerin emanet aldıklarının çıkarlarını kendi kişisel çıkarlarını üstünde görmesidir. Öğrenci velisi öğrenciyi okula bırakmakla okul idaresinin eğitim ve öğretim görevini yerine getirirken küçüğün güven içinde olmasını umar ve bekler. Böylece küçük bir zarar görürse idare, kusurunun bulunmadığını ileri sürerek sorumluluktan kurtulamaz. Zira okulda geçirilen zaman boyunca okul görevlileri veliler gibi davranmak, velilerin yaptığı gibi çocukların (güvenlik gibi) ihtiyaçlarını karşılamak zorundadırlar.”; Legalbank; Aynı ifadeler için bkz. D 8 D, E 2022/2880, K 2025/1901, T 10.03.2025; D 8 D, E 2024/5406, K 2025/3788, T 17.04.2025, Lexpera.

ni istenmiştir. Danıştaya göre ilk ve orta dereceli okullarda okuyan küçüklerin eğitim hizmetinin yürütülmesi esnasında idareye doğrudan atfedilebilecek bir kusur bulunmadığı halde gerek küçüğün kendi dikkatsizliği, gerek diğer öğrencilerin bilinçsiz ve çocukça davranmaları veyahut sebebi açıklanamayacak şekilde uğradıkları zararlar bakımından hizmet kusuru ilkesinin uygulanması mümkün olmadığı gibi bünyesinde risk taşıyan kamusal faaliyet olmaması ve kamu külfetleri karşısında eşitlik ilkesinin uygulanmasına imkan verecek kamu hizmeti ya da yatırım mahiyetinde bulunmaması sebebiyle bu alanda yeni bir yaklaşımın ortaya konulması zorunlu hale gelmiştir.⁴⁴ Danıştay ayrıca hizmet kusurunun bulunmadığı olayda eğitim öğretim hizmetlerinin yürütülmesi için velisi tarafından okul idaresinin gözetim ve denetimine bırakılan öğrenciler bakımından, güvenin korunmasının hukuk devletinin bir gereği olduğunu belirtmektedir.⁴⁵

Danıştayın baktığı başka bir davada ebeveynler çocuklarının ders esnasında başka bir öğrenci tarafından öldürülmesi sonrasında hizmet kusuruna dayanarak idareden maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur. Danıştaya göre lise öğrencisi olan maktulün öldürülmesi olayının, davalı idarece sunulan eğitim-öğretim hizmeti sırasında bir başka öğrenci tarafından gerçekleştirildiği anlaşıldığından, idarenin bu zararın oluşumunda doğrudan bir katkısı bulunmamakla birlikte, meydana gelen zararlardan idarenin kusursuz sorumluluk hali kapsamında güven sorumluluğu ilkesi uyarınca sorumlu tutularak zararın tazmin edilmesi, kamu külfetleri karşısında eşitlik, hakkaniyet ve nesafet ilkelerinin gereğidir. Danıştay kararının son kısmında idarenin kusursuz sorumluluk esaslarına dönülmüş ve emanet (güven) sorumluluğu bunların içerisine dahil edilmiştir.⁴⁶

Danıştay bu kararlarında, ilköğretim çağındaki çocukların anne babalarının okula bırakıldıklarında çocuklar üzerindeki denetim ve gözetim yükümlülüğüyle çocuğun güvenliği ve eğitim hizmetlerinin güvenli bir şekilde yürütülmesi yükümlülüğünün ebeveynlerden okul idaresine geçtiğini ifade etmiştir. Danıştaya göre çocuk, okul idaresine emanet bırakılmış durumdadır. Çocuğun emanet edildiği süre içinde uğrayacağı zararlar hizmet kusuruna dayanmıyor ise kusursuz sorumluluk ilkesi çerçevesinde emanet (güven) sorumluluğu gündeme gelecek ve buna göre tazminata hükmedilecektir. Bu kapsamda Danıştay her somut olaya ve bunun gerçekleşme şekline göre anne babaların çocuğun bakım, gözetim, okula devamı ve himayesi gibi yükümlülüklerini yerine getirmemeleri halinde müte-rafik kusurun meydana gelebileceğini değerlendirmektedir.⁴⁷

⁴⁴ D 8 D, E. 2024/5406, K 2025/3788, T 17.04.2025, Lexpera.

⁴⁵ D 8 D, E. 2022/2880 K 2025/1901 T 10.03.2025; D 8 D, E 2024/5406, K 2025/3788, T 17.04.2025, Lexpera; D 8 D, E 2024/3121, K 2024/5436, T 18.10.2024, Legalbank.

⁴⁶ D 8 D, E. 2022/2880 K 2025/1901 T 10.03.2025, Legalbank.

⁴⁷ D 8 D, E 2022/2235, K 2025/1941, T 10.03.2025, Kazancı; D 8 D, E 2024/5406, K 2025/3788, T 17.04.2025; D 8 D, E. 2022/2880 K 2025/1901 T 10.03.2025, Lexpera; D 8 D, E 2024/3121, K 2024/5436, T 18.10.2024, Legalbank.

Özel hukukta kusur sorumluluğu olarak nitelendirilen *güven sorumluluğu*, Danıştay kararlarında kusursuz sorumluluk olarak nitelendirilmiştir. Danıştay esasında olayda hizmet kusuru var ise zaten ek tanımlamaya ihtiyaç bulunmaksızın idareyi hizmet kusuru çerçevesinde sorumlu tutmaktadır. Hizmet kusuru yok ise kusursuz sorumluluk esaslarını incelemek gerekir. Kanımızca akran zorbalığı neticesinde meydana gelen zararlardan doğan sorumluluğu içtihatla belirlenen kusursuz sorumluluk esasına dahil etmek pek mümkün görünmemektedir.

Danıştayın bu yaklaşımını yerinde bulmamaktayız. Kanımızca kusursuz sorumluluk esasları her şeyin içerisine atılabileceği (teşbihte hata olmazsa) bir torba gibi görülmemelidir. Danıştay güven sorumluluğunu kusursuz sorumluluk kapsamında değerlendirse de kanımızca burada gerçekleşen sorumluluk çeşidi özel hukukta olduğu gibi bir kusur sorumluluğudur. Zira idare burada temel olarak yapması gereken bir yükümlülüğü gereği gibi yapmadığı için akran zorbalığı fiilleri ortaya çıkmaktadır. Bir diğer ifade ile burada bir şekilde idarenin kusurlu faaliyeti neticesinde bu fiiller ortaya çıkmakta, idarenin sunduğu hizmet ile ortaya çıkan netice arasında illiyet bağı bulunmaktadır. Bu nedenle bahsedilen Danıştay kararlarında emanet (güven) sorumluluğunun kusursuz sorumluluk türü olarak ifade edilmesine katılmamaktayız. Fakat gerçekleşen zararın hizmet kusuru olarak değerlendirilmesi halinde zarar görenin kusuru ispat sorunu; idarenin kusurunun bulunmadığını ispatlaması halinde zararın tazmin edilmemesi sonucu ortaya çıkacaktır. Danıştay burada bu riski engellemek ve olayı çözümlmek için emanet (güven) sorumluluğunu kusursuz sorumluluk esaslarından birisi olarak kabul ederek kendine ya da olaya özgü bir çözüm bulmuştur denebilir. Kamu hukukunda güven sorumluluğunun kullanılma gerekçesi esasında bu şekilde ortaya çıkmıştır. Kanımızca emanet (güven) sorumluluğu hizmet kusurunun özel bir görünümü olarak kabul edilebilir. Müterafik kusur ilkeleri burada da uygulanabilir.

Danıştay aslında akran zorbalığı olgusunun klasik kusursuz sorumluluk tiplerine girmediğini kendisi de belirlemektedir. Fakat Danıştay bu konuda idarenin sorumluluğunu doğurabilecek bir esas arayışı içerisindedir. Henüz idare hukuku doktrininde yeterince dikkat çekmemiş olsa da akran zorbalığı konusunda verilen bu kararlarda yer bulan emanet (güven) sorumluluğu, Danıştay uygulamasında idarenin kusursuz sorumluluk tipleri arasına eklenmiş görünmektedir.

IV. AKRAN ZORBALIĞINA KARŞI ALINABİLECEK İDARİ ÖNLEMLER

Akran zorbalığına karşı alınacak önlemler, meselenin boyutu itibari ile geniş kapsamlıdır. Akran zorbalığı konusunda idarenin çeşitli faaliyetleri bulunmaktadır. Bu alanda hizmet sunmak üzere kamu kesiminde rehber öğretmen, psikolog ve sosyal hizmet uzmanı gibi çeşitli görevliler istihdam edilmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı bu konuyu gündeminde tutmakta ve akran zorbalığını önleyici birtakım çalışmalar yapmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı okullarda akran zorbalığını önlemeye yönelik olarak, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri üzerinden koruyucu-önleyici çalışmalar yürütmektedir. Örneğin 2024 yılı eğitim öğretim yılında 6 milyon 393 bin 853 öğrenciye, 60 bin 605 öğretmene akran zorbalığı ve şiddetle mücadele eğitimleri verilmiştir. 338 bin 590 veli bilgilendirme programlarına katılmıştır. Bakanlık tarafından uygulanan sosyal- duygusal beceri programlarıyla 2024 yılında 5,2 milyon öğrenci ve 39 bin öğretmen desteklenmiştir. Söz konusu programlar öz farkındalık, şiddetle başa çıkma, öfke kontrolü, empati ve sağlıklı iletişim gibi başlıklardan oluşmaktadır. Siber zorbalık farkındalık programları çerçevesinde, öğrencilerin dijital riskler konusunda bilinçlenmesi için hazırlanan çeşitli hikaye kitapları ilkökul düzeyindeki çocuklara dağıtılmıştır.⁴⁸

Akran zorbalığı konusunda medyaya da önemli sorumluluk düşmektedir. Çocukların takip ettiği platformların daha sıkı denetime tabi olması, şiddet içeren ve akran zorbalığını özendiren yayınlara kısıtlama getirilmesi, buna ilişkin yaptırımların ağırlaştırılması, bu fiillerin azaltılmasında etkili olabilir. Cezaların caydırıcı etkisinin göz ardı edilmemesi gerektiğini düşünmekteyiz.

Bugün toplum olarak gelinen noktada idarenin bu konuda daha çok tedbir alması, medyada yer alan çocukların ve gençlerin mazur kaldığı olumsuz örnek teşkil edecek, şiddet ve korku içeren yayınlar hakkında daha fazla kısıtlayıcı tedbirlerin alınması, toplum ve birey sağlığı açısından gerekli olabilir. Bu alanda daha fazla kısıntının getirilmesi, akran zorbalığı ve diğer olumsuz olayların yaşanma olasılığını azaltabilir.

Akran zorbalığının ortadan kalkması aynı zamanda toplumun, öğrencilerin ve eğitimcilerin eğitimi ile gerçekleşebilir. Bu konuda eğitimcilerin eğitimi, bu sorunla mücadelenin önemli bir ayağını oluşturmaktadır. Akran zorbalığı konusunda önleyici idari tedbirler olarak çocuklara yönelik farkındalık çalışmalarının yapılması, kendini ifade etme becerisi, stres yönetimi, öfkeyle baş edebilme, özel alanının farkına varabilme ve diğer bireylerin özel alanına saygı duyarak çevresiyle arasına sağlıklı sınırlar koyabilme yeteneği kazandırılması önem arz etmektedir.⁴⁹

Başta okul idarecileri olmak üzere tüm eğitim çalışanlarının ve velilerin konuyla ilgili gerekli önemi göstermelerini sağlayıcı faaliyetler yapılmalı, öğrencilere yönelik hoşgörü, duygudaşlık, ve demokrasi eğitimlerine daha çok yer verilmelidir.⁵⁰ Esasında burada yalnızca Milli Eğitim Bakanlığı yetkili ve görevli değildir. Başka kamu kurum ve kuruluşları da bu konuda devreye girebilir. Örneğin

⁴⁸ Akran Zorbalığına Karşı Kapsamlı Mücadele, (<https://www.aa.com.tr/gundem/akran-zorbaligina-karsi-uc-bakanliktan-kapsamli-mucadele/3758014>) 07.12.2025

⁴⁹ 2023-2028 Türkiye Çocuk Hakları Strateji Belgesi ve Eylem Planı (TC. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı) 97, <https://www.aile.gov.tr/media/132816/turkiye-c-ocuk-haklari-strateji-belgesi-ve-eylem-planı-2023-2028-dijital.pdf>, 12.12.2025

⁵⁰ Remzi Yıldırım, 'Akran Zorbalığı', (2012) 10 (2) *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 39, 48.

internet ve medya yayıncılığı konusunda Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu gibi basın yayıncı kurum ve kuruluşlar, akran zorbalığını özendirilen, meşru gösteren, yayılmasını sağlayan yayın ve içeriklerin kaldırılması konusunda birtakım tedbirler alabilirler. Yine akran zorbalığına maruz kalan çocuğun kişisel verilerinin korunması gibi konularda Kişisel Verilerin Korunması Kurumu gibi kurumların devreye girmesi söz konusu olabilir.

SONUÇ

Akran zorbalığının ortadan kaldırılması konusunda en etkili tedbirin, çocukların ve ailelerin bu hususta açık ve istikrarlı bir şekilde eğitime tabi tutulması olduğunu değerlendirmekteyiz. Çocukların şiddet içeren uyarılara maruz kalmaması, toplum ve birey sağlığının korunması konusunda daha etkili önlemlerin alınması idari bir yükümlülüktür. Bu nedenle özellikle okullarımızda yeterli rehberlik hizmetlerinin sunulması, öğrenci başına düşen rehber öğretmen sayısının artırılması, bu konudaki rehberlik hizmetlerinin aylık periyotlar halinde planlanıp takip edilmesi akran zorbalığının görülme sıklığını ve zararlarını azaltabilir. Öncelikli hedef akran zorbalığını yüzde sıfır seviyesine çekmek olmalıdır. Zira olay gerçekleşikten sonra devreye giren sistemler ortaya çıkan zararı tamamıyla yok edemeyebilir. Bu tür olaylar yalnızca mağdur çocuğa zarar vermemekte, çocukların bulunduğu ortamları güvensiz kılmakta, olumsuz toplumsal ve sosyal etkiler doğurmaktadır. Ebeveynler güvenle çocuklarını okula gönderebilmelidir. Fiilin boyutuna göre verilecek disiplin cezalarının, yargısal tedbirlerin ve cezaların artırılması da gündeme getirilmelidir.

Danıştayın bu konudaki yaklaşımına göre akran zorbalığı halinde idarenin öncelikle hizmet kusuru çerçevesinde sorumluluğu gerçekleştirebilir. Hizmet kusuruna dayanılmayacak durumlarda ise Danıştay kusursuz sorumluluk olarak emanet (güven) sorumluluğu kapsamında idarenin sorumlu tutulabileceğini belirtmektedir. Burada Danıştay ebeveynler bakımından müterafik kusurun bulunup bulunmadığının da incelenmesi gerektiğini değerlendirmektedir. Akran zorbalığı neticesinde ortaya çıkan zararın tazmini konusunda Danıştayın özel hukukta kullanılan emanet (güven) sorumluluğu esasını kullanmasını yerinde görmekteyiz. Bununla birlikte bunu bir kusursuz sorumluluk tipi olarak nitelendirmesini doğru bulmamaktayız. Nihayetinde idare kamu hizmetini gereği gibi yürütemediği için bir sorun ortaya çıkmıştır. Kanımızca özel hukukta kullanılan emanet (güven) sorumluluğu, idare hukukunda hizmet kusurunun özel bir görünümü olarak kullanılabilir.

KAYNAKÇA

- Akgül M E, 'İdare Hukuku Bağlamında Çocuğun Korunması Kamu Hizmeti ve Hukuki Niteliği' Türk Hukukunda Çocuk Sempozyumu, İhsan Erdoğan (ed), 28-30 Nisan 2025, Başkent Üniversitesi Geliştirme Vakfı İktisadi İşletmesi (2025) 87-95.
- Akyılmaz B, Sezginer M ve Kaya C, *Türk İdare Hukuku* (19. Baskı, Seçkin 2025).
- Atay E E, *İdari Yargılama Hukuku* (3. Baskı, Seçkin 2024)
- Bozkurt Balcı S, 'Akran Zorbalığıyla Mücadelede Öğretmenin Rol ve Sorumlulukları' iç *Sınıf Yönetimi*, Veysel Okçu (ed) (1. Baskı, Pegem, 2025)
- Çağlayan R, *İdari Yargılama Hukuku* (17. Baskı, Seçkin 2025)
- Çağlayan R, 'Risk İlkesi Gereğince İdarenin Kusursuz Sorumluluğu Bağlamında Sosyal Risk İlkesi', *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Sorumluk ve Tazminat Hukuku Sempozyumu* 28-29 Mayıs 2009, Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Basımevi, Ankara, 451-495
- Doğan A ve Vural Yüzbaşı D, Akran Zorbalığı Rehber Öğretmen/Psikolojik Danışman Kitapçığı, Murat Ağar ve Ebubekir Aydın (edr) (1. Baskı, Milli Eğitim Bakanlığı 2021)
- Dupper D. D, *Okul Sosyal Hizmeti*, Çev. Yasemin Özkan ve Elif Gökçearslan (1. Baskı, Pegem 2022)
- Durak Y, 'Güven Sorumluluğu ve Culpa In Contrahendo' (2017) 25 (1) *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 239
- Eroğlu Durkal M, 'İdarenin Sorumluluğunun Ortaya Çıkışı ve Temeli' (2019) 23 (1) *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 159-189
- Gökler R, 'Okullarda akran zorbalığı' (2009) 6 (2) *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* 511
- Kılınç A N, 'Okullarda Akran Zorbalığının Özel Hukuk Açısından Değerlendirilmesi' (2022) 26 (4) *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 63-102.
- Sarıca R, 'Hizmet Kusuru ve Karakterleri', (1949) 15(4) *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası* 858- 895.
- Taneri P O ve Özbek Ö Y, 'Akran Zorbalığı ve Zorbalık Türleri' iç Özlem Yeşim Özbek ve Pervin Oya Taneri (edr) Bibliyoterapi Kullanarak Akran Zorbalığı ile Mücadele (1. Baskı, Anı 2022)
- Yıldırım R, 'Akran Zorbalığı', (2012) 10 (2) *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 39 51